

2. Семергей К. О. Перспективи післявоєнного відновлення сільського зеленого туризму у Запорізькій області. 2023. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/13413/1/Дипломна%20Постнова%20А..pdf>

3. Агроновини. Чим живуть регіони // Як Донецька область стабілізувала агропромисловість в умовах АТО - AgroPortal.ua. AgroPortal.ua. URL: <https://agroportal.ua/publishing/intervyu/chem-zhivut-regiony-kak-donetskaya-oblast-stabilizirovala-agroproduktivnost-v-usloviyakh-ato>

4. Учасники проєктів Вікімедіа. Донецька область – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Донецька_область

5. Головний сайт для агрономів. Стан сільського господарства в Донецькій області в 2017 році. Superagronom.com. URL: <https://superagronom.com/news/3133-stan-silskogo-gospodarstva-v-donetskiy-oblasti-v-2017-rotsi>

6. Учасники проєктів Вікімедіа. Економіка Донецької області – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Економіка_Донецької_області

7. Скільки засіють під озимину на Донеччині та коли розмінують поля. Суспільне | Новини. URL: <https://suspilne.media/595983-skilki-zasiut-pid-oziminu-na-doneccini-ta-koli-zapracue-programa-kompensacii-za-rozminuvanna-zemel/>

УДК 65.012.4:631.547

Івченко В. М., к. с.-г. н., генеральний директор
НДІ «Украгропромпродуктивність»

Носіков О. М., к. соц. н.,
головний науковий співробітник НДІ «Украгропромпродуктивність»

Філоненко О. С., старший науковий співробітник
НДІ «Украгропромпродуктивність»

РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ГРОМАД

Анотація: При вирішенні багатьох проблем та усуненні недоліків, що є в аграрному секторі економіки, важливим чинником може стати сільськогосподарська обслуговуюча кооперація, як ефективний напрям саморегуляції балансування інтересів суб'єктів господарювання і водночас спосіб вирішення внутрішніх суперечностей у розвитку економічної системи. Саме

сільськогосподарська обслуговуюча кооперація, як система виробничих відносин, є найбільш природний і доступний спосіб залучення широких верств населення до трансформаційних економічних процесів і диверсифікації виробництва.

Ключові слова: сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, трансформація аграрного сектору, господарська діяльність, регіональний аспект.

До категорії господарств малого підприємництва належать сьогодні малі фермерські господарства та особисті селянські господарства, які виробляють найбільшу частку сільськогосподарської продукції серед усіх сільськогосподарських підприємств [1]. Серед них важливо оцінити місце, роль і тенденції розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (далі – СОКів) у структурній трансформації аграрного сектора України, як одного із пріоритетних напрямів його сталого розвитку.

Станом на 1 січня 2024 року в Україні зареєстровано 1039 од. сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Найбільша кількість СОКів зареєстровано за такими напрямками діяльності як-от: з обробітку землі та збирання врожаю 259 од. (25%) і молочне виробництво - 217 од. (21%). Значно нижча доля у кооперативів плодово-ягідного 91 од. (9%), м'ясного 70 од. (7%), зернового 48 од. (5%), овочевого 45 од. (4%) напрямів та бджільництва - 46 од. (4%).

Слід зазначити, що станом на 1 січня 2024 року в Україні де-факто здійснюють господарську діяльність лише 381 од., із них: молочних кооперативів та кооперативів з обробітку землі та збирання врожаю – 67 од., плодово-ягідних – 55 од., з бджільництва – 41 од., овочівних – 25 од. Найменша кількість кооперативів нараховується із м'ясного та зернового напрямку діяльності – їх лише 19 од.

У регіональному аспекті, найбільше обслуговуючих кооперативів діє в Тернопільській (95 кооперативів або 24,9%), Івано-Франківській (71 кооператив або 18,6%), в Черкаській – (34 кооперативів або 8,9%) та Чернівецькій областях – (31 кооператив або 8,1%). Разом із тим, найменшу кількість діючих СОКів зафіксовано у Чернігівській, Закарпатській та Одеській областях - по 2 кооперативи. Ще у чотирьох областях кількість СОКів становить менше 10, а саме : у Житомирській області – 5 од., Дніпропетровській та Сумській областях – 6 од., Рівненській області – 8 обслуговуючих кооперативів (рис. 1).

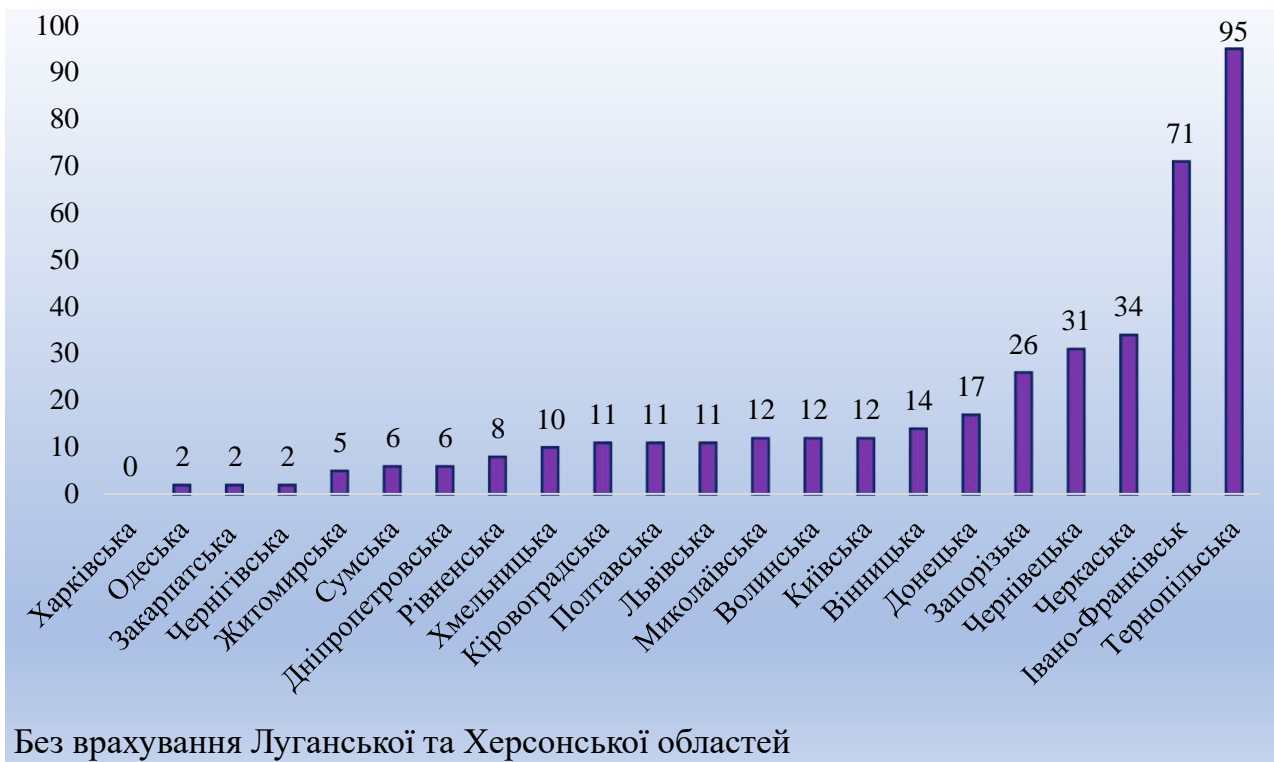

Рис. 1. Кількість діючих СОКів в розрізі регіонів станом на 1 січня 2024 року, од..

Варто зазначити, що динаміка кількості зареєстрованих та діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні станом на 1 січня поточного року, показує їх зменшення.

За період 2021-2024 роки кількість зареєстрованих кооперативів зменшилась на 249 одиниць, або на 19,3 %; відповідно діючих на 248 або 39%. (рис.2). Очевидно, така тенденція пов'язана із розгортанням військових дій та окупацією деяких територій нашої держави.

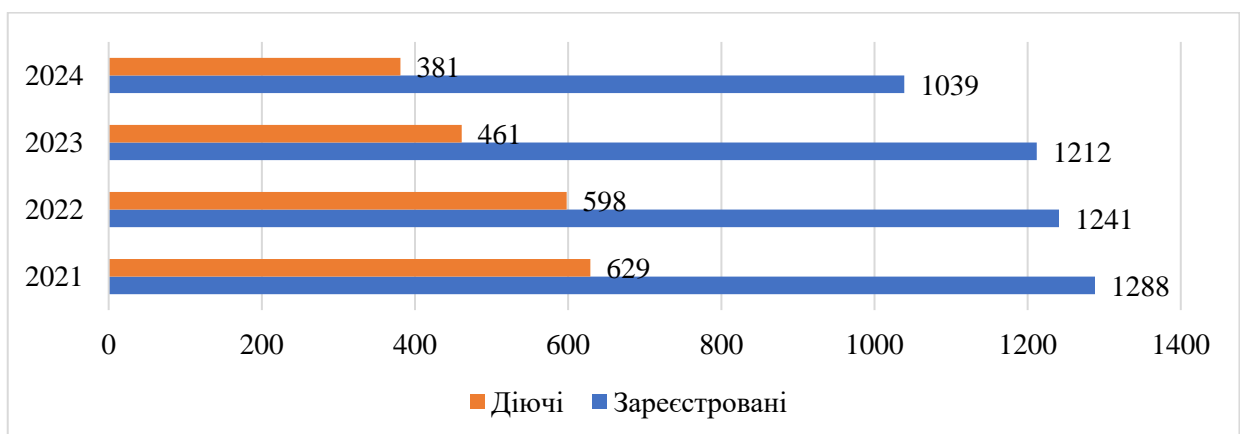

Рис. 2. Динаміка кількості зареєстрованих та діючих СОКів в Україні станом на 1 січня поточного року, од.

Відповідно до земельних площ та сільгосптехніки у власності/оренді СОКів, то станом на 1 січня 2024 року в Україні сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи мають у власності або орендують майже 3141 га землі сільськогосподарського призначення, 27169 од. сільськогосподарської техніки та устаткування, з них 102 од. придбано за державною підтримкою або кошти місцевого бюджету. Потреба в наявності сільськогосподарської техніки обладнання та устаткування в СОКах становить 13942 од.

Висновки. Розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації є дієвим інструментом для поліпшення економічного розвитку сільських територій, зокрема, підвищення зайнятості, добробуту та соціального захисту сільського населення, поліпшення житлових умов, транспортну інфраструктуру, послуги загальної освіти, медичної допомоги, соціально активні громадяни і заможні домогосподарства – інституційно самодостатні й ресурсноспроможні територіальні громади.

Література:

1. Макушок О. В. Роль обслуговуючої кооперації у забезпеченні стійкого розвитку сільських територій// Кооперативні читання 2019 рік: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 7 червня 2019 р.). – Житомир: ЖНАЕУ, 2019. – с.104-108.

2. Довженко В. А. Роль обслуговуючої кооперації у розвитку сільськогосподарських домогосподарств. Кооперативні читання: 2018 рік: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2018. С. 121-125.

3. Зіновчук В. В. Принципи кооперації: вчора, сьогодні, завтра? Кооперативні читання: 2019 рік: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 7 червня 2019 року). Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 6–15.

4. Зіновчук В. В. Чи очікувати Україні на кооперативний бум? Кооперативні читання: 2018 рік: матеріали всеукр. наук.- практ. конф. Житомир, 2018. С. 7-11.

5. Саковська О. М. Економіко-правові основи розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні. Економічна наука. 2019. Вип. №1. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2020/19.pdf.